

KATIKA MAHKAMA KUU YA ZANZIBAR

IMESIKILIZWA TUNGUU

RUFAA YA MADAI NAM. 18 YA 2022

**(KUTOKA RUFAA YA MADAI NAM. 55 YA 2021 (KADHI WA RUFAA) NA KESI YA MADAI NAM.
422 YA 2018 (KADHI WA WILAYA MWANAKWEREKWE))**

MUSSA ALI MUSSA MKATA RUFAA

VERSUS

SALMA AHMED ABUBAKAR MPINGA RUFAA

HUKUMU

TAREHE YA HUKUMU: 17.11.2022

MBELE YA: MHESH. ISSA, A. A., J

SHEIKH SAMEER ZULFIKAR

SHEIKH SALEH HAKIM

SHEIKH JUMA FAKIH

SHEIKH KANI MKANGA

Hukumu hii inahusiana na rufaa iliyowasilishwa Mahakamani na kupewa namba 18 ya mwaka 2022. Rufaa hii iliwasilishwa na Mussa Ali Mussa dhidi ya Salma Ahmed Abubakar. Rufaa hii inapinga uamuzi uliotolewa na Kadhi wa Rufaa Sk. Daud Khamis Salum.

Kwa ufupi rufaa hii inatokana na Kesi ya Madai Nam. 422 ya 2018 iliyoanzia katika Mahakama ya Kadhi wa Wilaya Mwanakwerekwe ambayo ilisikilizwa na Sk. Othman Ame Chum. Mdai katika kesi hiyo ni Salma Ahmed Abubakar (Mpinga rufaa) ambae alifungua kesi dhidi ya Mussa Ali Mussa (Mkata rufaa) na madai yake katika kesi hiyo kwa mujibu wa hati ya madai ni kwamba wadaawa ni wanandoa ambao walifunga ndoa yao mwaka 2016 na katika maisha yao ya ndoa wamebarikiwa kupata watoto wanne. Mpinga rufaa alieleza kuwa wamekuwa hawana maelewano katika ndoa yao na Mkata rufaa amekuwa hatoi huduma kwake wala hatoi matunzo na mashirikiano

ya ulezi kwa watoto wao. Vilevile ameeleza kwamba Mkata rufaa amekuwa akirudi saa nane za usiku nyumbani kwao na anapokatazwa hutoa majibu ya kijeuri, dharau na matusi. Pia Mpinga rufaa ameongeza kwamba kumekuwa kukikosekana kwa tendo la ndoa. Hivyo, kutoka na kuchoshwa na mambo hayo amekuja Mahkamani kudai talaka na matunzo ya watoto.

Mkata Rufaa katika hati ya majibu ya madai alipinga madai yote na kusema kwamba yeye anawahudumia Mpinga rufaa na watoto wake na anakataa kumuacha Mpinga rufaa ili aweze kumhudumia yeye na watoto wake. Amekubali kuwa amekuwa akichelewa kurudi nyumbani lakini alieleza kuwa hilo linatokana na sababu za kikazi. Mkata Rufaa aliomba Mahkama isitengue ndoa yao bali ipitishe suluhu baina yao kwa manufaa yao na ya watoto wao.

Kadhi wa Wilaya, Sk. Othman Ame Chum baada ya kusikiliza kesi hiyo alitoa hukumu yake tarehe 24.03.2021 kama ifuatavyo:

1. Mahakama imeamua kuitengua ndoa ya Mdai na Mdaiwa kwa Khuluu.
2. Mahkama inamtaka Mdai ajivue ndoa yake na Mdaiwa, akishindwa kufanya hivyo arejee katika twaa ya mdaiwa.
3. Mahkama inamuamuru Mdaiwa kutoa huduma stahiki kwa watoto wake aliozaa na Mdai.

Mkata Rufaa hakuridhika na hukumu hiyo na hivyo kukata rufaa katika Mahakama ya Kadhi wa Rufaa, Sk. Daud Khamis Salim. Kadhi wa Rufaa baada ya kusikiliza rufaa hiyo alitoa hukumu yake tarehe 10.01.2022 ambapo aliunga mkono hukumu na amri zilizotolewa na Kadhi wa Wilaya.

Mkata Rufaa hakuridhika na hukumu hiyo na kukata rufaa katika Mahakama hii. Amewasilisha hati yake ya rufaa ikiwa na sababu tisa za rufaa kama ifuatavyo:

1. Kwamba Mhe. Kadhi wa Rufaa amejipotosha kisheria na kifiqhi kwa kutoa maamuzi ya kukubali na kuiunga mkono hukumu dhaifu na mbovu iliyotolewa na Kadhi wa Wilaya Sk. Othman Ame Chum.
2. Kwamba Mhe. Kadhi wa Rufaa ambaye ni msomi wa dini ameshindwa kuwa makini wakati akilipitia jalada la awali la Mahkama ya Kadhi wa Wilaya ambalo ndilo lenye muonekano mzima wa asili ya malalamiko ya Mpinga Rufaa.

3. Kwamba hukumu ya Kadhi wa Rufaa inashangaza na haikubaliki kisheria kwani licha ya kufanya uchambuzi wa kupitia faili la awali alipaswa kugundua kasoro zilizokuwepo upande mmoja ambazo zimelalamikiwa na upande wa pili. Kadhi wa Wilaya alikiri kuwa hakuna kosa alilofanya Mkata Rufaa (mume) dhidi ya mkewe ndani ya malalamiko ya Mpinga Rufaa, lakini Mahkama ikaamua kutoa hukumu ya kumrahisishia talaka mke (Mpinga Rufaa).
4. Kwamba Mhe. Kadhi huyo wa Rufaa nae kwa upande wake alitoa hukuimu inayokubaliana na maamuzi ya Kadhi wa Wilaya bila ya kumjulisha Mkata Rufaa makosa yake kwenye ndoa yake. Kitendo hicho kinamsikitisha Mkata Rufaa na kuona kuwa anaonewa na Mahkama zote mbili kwani hana kosa lolote la kusababisha kuvunjwa kwa ndoa yake, zaid ya utashi uliojengwa na Mahkama ya Kadhi wa Wilaya chini ya Kadhi Sk. Othman Ame Chum.
5. Kwamba licha ya kupewa fursa ya kukata rufaa na Mahkama ya Kadhi wa Rufaa bado Sk. Huyo wa Wilaya akivaa koti la Mrajis wa Mahkama ya Kadhi anaendelea kuingilia kati suala hili ili ampe talaka Mpinga Rufaa kwa kuwa yeye ni Mrajis mwenye uwezo wa kutekeleza hukumu zote za Mahkama ya Kadhi.
6. Kwamba Mkata Rufaa anapinga mifumo inayotumika ya utoaji wa talaka zenye amri ya Mahkama kufanywa nyepesi mno. Jambo ambalo ni zito na lenye mazingatio makubwa kwa Mwenyezi Mungu. Kwa mujibu wa Qura-an tukufu talaka ni jambo zito kwa anayetoa na hata anayepewa iwapo kutakuwa na mazingira ya ubabaishaji wa kupewa kwake. Mkata Rufaa anadai haki yake kwenye mustakbali wa ndoa yao ambayo imeruzukiwa Watoto wanne, haki ambayo haikutendeka.
7. Kwamba hukumu iliyotolewa na Mhe. Kadhi wa Rufaa Sk. Daud Khamis ilikuwa ni dhaifu kwa kuwa ngazi yake ilikuwa ni Rufaa kutoka Mahkama ya chini. Na alipaswa kufanya jitihada na umakini mkubwa kwenye kutoa maamuzi bila ya kuacha chembe ya shaka.
8. Kwamba ukipitia hukumu ya Kadhi wa wilaya utaona kuwa Mahkama imeitengua ndoa kwa njia ya khuluu, na amri hii imetolewa katika kipengele (a) lakini kipengele (b) kinatoa ushauri wa namna ya kufanya ama ajivue kwenye ndoa ama arejee kwenye ndoa. Kosa la kisheria katika amri hizi ni namna ya utekelezaji wake ipi ndio sahihi na inasimama mwanzo kati ya (a) na (b).
9. Kwamba kwa mnasaba huo kwa koseo la kisheria pamoja na kutokuwekwa bayana aina ya makosa ya Mkata Rufaa aliyomfanyia Mpinga Rufaa yenye

kupelekea ndoa kutenguliwa ni vyema Mahkama Kuu yenye jopo la wataalamu ikazitengua na kuzifuta hukumu zote mbili zilizotangulia na kuwaachia wanafamilia tena kulitafutia ufumbuzi suala la mvutano wa ndoa hii.

Mahakama hii iliwasikiliza wadaawa kuhusiana na rufaa hii. Kwa upande wa Mkata rufaa alieleza kwamba sababu zake 9 za rufaa zilizomo kwenye hati yake ya rufaa zinajieleza. Zaidi alieleza kwamba hakupaswa kutoa talaka kwa vile bado anampenda mke wake na bado anamuhitaji. Wamebarikiwa watoto wanne ambao wanahitaji malezi ya baba na mama. Pia amesema kwamba Mpinga rufaa amewazaa watoto hao kwa kupasuliwa na yeye ndie anaepaswa kumsaidia katika matatizo yake.

Vile vile Mkata rufaa ameeleza kwamba tokea waoane huu ni mwaka 20 na Mpinga Rufaa ameanza kudai talaka tokea mwezi wa mwanzo. Hii inatokana na kwamba Mpinga rufaa ana matatizo katika familia yao. Anaposomewa hupata afueni na baadae humrudia. Pia amesema kwamba wametafuta suluhu sehemu nyingi lakini bado anastahamili na hajataka kumuacha. Pia ameeleza kwamba aliwahi kumwacha talaka moja lakini baadae alimuoa tena kwa mahari ya TZS 50,000. Hivyo, Mpinga rufaa anachoringia ni kurejesha hayo mahari ya TZS 50,000. Mkata rufaa aliendelea kueleza kwamba yeye peke yake watoto hawawezi na Mpinga rufaa pia hawawezi kwani anatoka saa 10 alfajiri na kurudi saa 3 usiku.

Kwa upande wa Mpinga rufaa alieleza kwamba Kadhi wa Rufaa na Kadhi wa Wilaya hawajakosea kwani ndoa imetenguliwa kwa kupitia Qur-an na hadithi. Kuhusu *khuluu* alieleza kwamba yeye yupo tayari kulipa kwa sababu ameshachoka na yupo tayari kulipa hata zaidi ya TZS 50,000. Vile vile alieleza kwamba Mkata rufaa amesema kwamba yeye ni mgonjwa mbona hajampeleka hospitali na hajawasilisha cheti. Ugonjwa upo kila mahali. Alisema kwamba yeye ni mzima, akili zake ni timamu na anajifahamu.

Mpinga rufaa ameendelea kueleza kwamba huu ni mwaka wa 3 Mkata rufaa hajamhudumia wala hajenda kwenye nyumba yake. Amesema kwamba yeye hawezi kuteseka kwenye ndoa kwa ajili ya watoto. Mkata rufaa ameshamkimbia mara nyingi, anampiga na sasa anataka kummaliza ikisha anasingizia kwamba yeye ni mgonjwa. Mkata Rufaa alisisitiza kwamba yeye hayupo tayari kuishi nae na hamuhitaji kwa hali yoyote.

Pia amesema kwamba Mkata Rufaa anasema uongo kwamba anawahudumia watoto lakini ukweli ni kwamba chakula mpaka wakifate. Kuhusu pesa za skuli amezipata baada ya kwenda Wizara ya Wanawake na Watoto. Ameendelea kusema kama kweli anampenda asingemtangazia kuwa yeye ni mwendawazimu.

Mkata rufaa akitoa maelezo ya nyongeza ameeleza kwamba yeye anatoa huduma lakini Mpinga rufaa hataki kuambiwa wala kukatazwa kitu. Kuhusu kuumwa ameeleza kwamba kweli anaumwa maradhi ya kiswahili, ana madudu. Alama zake ni kumpiga na kupiga makelele uwanjani na kupandisha shetani. Alieleza Zaidi kwamba sababu za kutoa talaka ni kutopeleka huduma, kutolala kwake, kumtolea maneno mabovu, kutofanya uadilifu kwenye ukewenza, na kulawiti. Yakithibiti haya atatoa talaka, lakini Mpinga rufaa anasema hamtaki tu bila ya sababu yoyote. Ikibidi kujivua katika ndoa yeye anataka shilingi milioni nne, na akishindwa kutoa pesa hizo basi amtafutie mlezi wa watoto.

Baada ya Mahakama kuisikiliza rufaa hii na kupitia mwenendo wa kesi wa Mahkama ya Wilaya na Mahkama ya Kadhi wa Rufaa. Mzozo uliopo mbele ya Mahkama hii ni kuhusiana na dai la talaka. Mkata Rufaa katika sababu zake tisa amepinga maamuzi ya Kadhi wa Rufaa kukubaliana na hukumu ya Kadhi wa Wilaya. Sababu kubwa ni kwamba Mpinga rufaa hakuwa na sababu ya kudai talaka kwani aliyoyaeleza hayakuthibitishwa. Hivyo, hapakuwa na ushahidi.

Lakini Mkata rufaa alieleza Mahkama kuwa yeye kwa hali yoyote hamtaki Mpinga rufaa na yupo tayari kuinunua talaka kwa kurejesha mahari aliyopokea.

Ingawa ni kweli matatizo yaliyoelezwa na Mpinga rufaa hayakuthibiti Mahkamani, lakini suala la kutokuwa na maelewano na pia kuwepo ugomvi wa muda mrefu lilithibitishwa na mashahidi wawili wa upande wa Mpinga Rufaa. Hivyo, mazingira ya ndoa hiyo yalitoshelwa kwa Kadhi wa Wilaya kutoa talaka ya *khuluu*. Suala hili pia lilielezwa vyema na Kadhi wa Rufaa katika hukumu yake na alinukuu aya ya 229 ya Suratul Baqara inayosema:

“Basi mkiogopa kwamba hamtaweza kusimamisha mipaka ya Mwenyezi Mungu, hapo itakuwa hapana dhambi kwao (mwanamume wala mwanamke katika) kupokea (au kutoa)

ajikomboleacho mwanamke” (2:23) Tafsiri ya Sheikh Abdalla Saleh Farsy uk. 52).

Vile vile Kadhi wa Rufaa alinukuu hadith maarufu ya Bw. Thabit bin Kais na mkewe Bibi Habiba ambayo inaeleza:

“... mke wa Thabit bin Kais alikwenda kulalamika kwa Mtume (s.a.w.) na alisema: mimi simtii aibu yoyote Thabit katika tabia yake wala dini yake, lakini nachelea kukufuru katika uislam. Mtume wa Allah (s.a.w.) akamuuliza bibi Habiba: Je, utamrudishia kishamba chake alichokupa mahari? Bibi Habiba akajibu: ndio. Mtume wa Allah (s.a.w.) akamuamuru Bw. Thabit kupokea kishamba chake na amuache kwa talaka Bibi Habiba” (Hadith nam. 5273 Albukhary, Hadith nam. 2056 Ibnu Majah)

Mahkama hii hii inakubaliana na Makadhi wote wawili na inaelekeza kuwa ikiwa mke hamtaki tena mumewe pamoja na njia za suluhu kugonga ukuta, basi itolewe talaka ya *khuluu* ili kumpa mke nafasi ya kutengana na mume yasiendele madhara, kwani *khuluu* imetoa fursa hii hata kama mke hana sababu zozote za kudai talaka seuze ikiwa anazo zikiwemo za ugomvi usiokwisha.

Hivyo, Mahkama hii inakubaliana na maamuzi ya Mahakama ya Kadhi wa Wilaya na Kadhi wa Rufaa na inampa haki Mpinga Rufaa ya kupata talaka ya *khuluu* kwa vile hatua za sulhu zimeshafanyika na kugonga ukuta. Mahkama hii inamuelekeza Mkata rufaa kupokea mahari yake aliyotoa ambayo ni TZS 50,000 na ndio itakuwa *khuluu*. Mahakama ya Kadhi wa Wilaya inaamriwa kupokea pesa hizo na kumkabidhi Mkata rufaa na kumthibitishia Mpinga rufaa talaka yake ya *khuluu*. Pia Mpinga rufaa anaamriwa atoe matunzo ya watoto kwa mujibu wa uwezo wake, na pia kila upande una haki ya kuwaona watoto hao.

Hii ni hukumu iliyotolewa na Mahkama hii.

Mahkama: Kabla ya hukumu hii Mkata rufaa alikwishamuacha Mpinga rufaa talaka moja na leo hii mbele yetu amemwacha tena talaka ya pili kabla ya kusoma kwa hukumu hii na baadae Mahkama kutoa talaka ya *khuluu*.

(Imes.) Abdul-hakim A. Issa
Jaji

17/11/2022

(Imes.)

Sk. Sameer Zulfikar

(Imes.)

Sk. Saleh Hakim

(Imes.)

Sk. Juma Fakhir

(Imes.)

Sk. Kani Mkanga

MAHKAMA

Hukumu hii imesomwa leo tarehe 17.11.2022 katika chemba mbele ya Mkata rufaa na Mpinga rufaa.

(Imes.) Abdul-hakim A. Issa
Jaji

17/11/2022

Nathibitisha kwamba hii ni nakala halisi ya uamuzi

.....

MRAJIS

MAHKAMA KUU, ZANZIBAR